

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
M megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	HIRDETÉSEK felvételnek és jutányosan számíttatnak

Jó tanácsok.

A tanév végén elszéled a tanulóifjuság, hogy megkezdje várva-várt szünidejét. Ilyenkor az ifjuság egyik része csak azon élvezetekre gondol, melyekben a szünidőben része lesz. A másik rész azonban belátja, hogy két hónapi szünidő teljesen elég arra, hogy magát csekély fáradsága után kipihenhesse s egyzersmind elég arra is, hogy a nyugalom napjaiban időt szakithasson magának, hogy ismeretkörét olvasással, tanulással kitágítsa.

A ki élbi tud idejével, az tudja legjobban saját hasznára fordítani szünidejét. Berzsenyi is mondja:

«Minden órának leszakaszd virágát,
A jövődség sivatag homályát
Bízd az Istenség vezető kezére;
Elj az idővel!»

A szünidőben a szellemi foglalkozások mellett azonban ügyelnünk kell arra, hogy testünket megedzük. Mert már a régiek is azt tartották, hogy egészséges testben lehet csak ép lélek. A test erősítésére, megedzésére szolgál a tornázás minden neme, az uszás, a tekézés s a ki szerét ejtheti a lovagolás. Azonban ezen élvezetek mellett, melyeket folyton nem üzhetünk, elegendő időnk marad a komolyabb foglalkozásra is.

A kor, a melyben élünk sok ismeretet kíván meg tőlünk s ezért törekednünk kell arra, hogy hiányos ismereteinket kipótoljuk; ezt pedig el-

érhetjük egyrészt tanulás, másrészt olvasás által. Mert, hogy a művelt társadalmi osztályhoz tartozzunk, sok szellemi munkálkodásra kell elszánva lennünk. Azonban, mivel tanulás által keveset érhetünk el, szükséges a sok olvasás is.

A szellemi önképzésnek legelső eszköze az olvasás. Olvassuk tehát a hazai és az idegen irodalom kiváló termékeit. Készítsünk kivonatokot olvasmányainkból, melyekben röviden szóljunk az olvasott mű tartalmáról, értékéről s a hatásról, melyet ránk gyakorolt, mert csak így menthetjük meg olvasmányainkat a feledés homályától. Nem jól gondolkodik az az ifju, ki csak akkor tanul, a mikor arra utalva van; mert nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk.

Kölcey is mondta Paraenesisében: «Ne gondold, mintha a tanulás csak bizonyos időkhöz, az ifjuság éveiehez kötetnék. Ifju korunk oly szűk, s oly sokféle tanulmányokkal elfoglalt, hogy gyors lefolyása alatt erős alapon épült tudományra jutni csaknem lehetetlen. Boldog ifju az, ki annyira mehetett, hogy keblében a tudomány iránti szeretet állandólag felgerjedett s azon utakkal, melyeken az ismeretek kutfejeihez eljuthat, megbarátkozhatott!»

Ha így töltjük szünidőnket az biztosan hasznunkra válik s a tanév kezdetén, testben és lélekben megerősödve kezdetjük meg kedvelt tanulmányainkat.

Perl J.

MIAMIS KIRÁLY.

Irta: WALDEN EDMUND.

John, a kire nem valami jó benyomást gyakorolt az indián, mozdulatlanul állott egy pillanatra, utána nézett a vörösbőrűnek, majd meg gondosan hordta körül szeméit.

Ime az indián baloldalról a bokorban állott és Johnra czélozva felemelte fegyverét.

Villámsebességgel kapta John is állához puskáját és egyszerre lőttek mindketten.

John jól hallotta, mint süvöltött el füle mellett az álnok indián golyója, de annyira meglepte a váratlan s gyors támadás, hogy darabig mozdulatlanul állott.

Tudta, hogy jól czéloz, nem igen szokott hibázni, a szarvast rendszerint ugrás közben lőtte le.

Egy fa mögött újra megtöltötte puskáját és hallgatott.

Minden csendes volt, csak a szellő játszódott a lombokkal.

Némi várás után odament, a honnan az indián lőtt; most már mozdulatlanul ott feküdt.

John újra hallgatódzott. Semmit sem hallott. Megfogta az indiánt és megfordította. A golyó homlokán furródott be; feje még vérzett is kissé.

— Isten remélhetőleg megbocsát e miatt, — susogá John, — eitem ellen tört, csak védekeztem.

Az indián hirtelen halála nagyon meghatotta John fiatal lelkét. Mozdulatlanul feküdt előtte azon ember, aki csak az imént ereje teljében volt.

A «Molly»-n elég kemény küzdelemben vett részt, de akkor heves felindulásban volt és sokáig viaskodott a kalózzal. Itt is csak védekezett, de egy pillanat alatt végett ért a küzdelem, egy másodperc alatt kioltott egy emberéletet. Szomorúan ment el az indián mellől.

Alig volt egy mérföldnyire, midőn a bokrok között egy fiatal indiánt pillantott meg; gyorsan felkapta puskáját, de rögtön hallotta Nikunthast: — Testvére akarsz lönni? Mi?

John gyorsan elmondta mi történt vele az uton.

Alig mondta el John Nikunthas-nak, mily tájékon fekszik az indián, Nikunthas így szólt: — Várni John; és avval eltűnt a sűrűben.

Egy fa tövébe John leült és itt várta be az indiánt, ki nem sokat késett.

Nikunthas övéen ott lógott az agyonlőtt indián fej bőre, mit John nem szívesen nézett.

— Irokez főnök, — mondá Nikunthas, — nincs egyedül, sok harcosos van itt.

Hát irokezek közé kerültünk?

— Jöjjön csak, menjünk vissza a tüzhöz, ott majd elmondok mindent.

Gyorsan övéikhez mentek.

Utközben többször csudálattal nézett Nikunthas fehér barátjára és végre így szólt:

— Ő lőtt, te is lőttél s te gyorsabb voltál, te találtál.

— Bizony elég gyorsan lőttem.

— Te neked, John «gyors puska» lesz a neved, mert gyorsan tudsz lönni szintugy, mint engem «súlyomszárny»-nak neveznek, gyors fürge lábaim miatt, melyek a súlyommal is versenyezhetnének.

— Jól van, Nikunthas; ha már minden áron indián nevet akarsz adni, nem bánom hívj «gyors puskának», mert dicsekvés nélkül mondhatom, hogy gyors és biztos lövésben kiállok akárkivel; nem hiába lődöztem már tízéves koromban.

— Te gyorsan s biztosan lösz, az jó.

Nemsokára odaértek a többiekhez.

Mielőtt John elmondhatta volna övéinek eleményét, Nikunthas Johnra mutatva így szólt: Jó harcosos ő, megölte az irokez főnököt, ő a «gyors puska».

— Micsoda? — kérdé Burns megjedve, — hát harcolnod kellett fiam?

John beszámolt kalandjáról.

— Tehát ez a szemét nép egészen itt van már az erdőben, — szólt Bob, — hisz fogunk találkozni többel is.

— Az indián biztosan nem volt egyedül.

Mit gondolsz «súlyomszárny».

— Sok irokezt láttam az erdőben.

— Isten legyen irgalmas. Hogyan menekülünk el e csöcselék elől, ha egyszer nyomunkra jönnek?

— Valószínű Oswegoba mennek mind; ezt akarják megszerezni a francziáknak.

— Istenem, hisz itt vagyunk a háboru teljes közepében, melyről csendes otthonunkban sejtelmünk sem volt.

— De hát hol vannak a mi katonáink? Hol vannak azok, kiket New-Yorkból küldtek? Egész készületlenül csak nem volt a kormány.

— Majd megjönnek ők is, — mondá Nikunthas, — lassubbak mint a francziák.

— Nem tudom, mennyire megy majd velük az európai hadsereg, melynek nem való az itteni háboruszkodás. De Nikunthas, mit tegyünk mi? Tanácsolj valamit mihez fogjunk?

Nikunthas néhány pillanatra gondolkodott és

azután így szólt: Sok itt az irokez, csak napnyugta után fogunk elmenni; majd dél felé megyünk. Ott majd találunk angol katonát s gyarmatosokat, onondaga s schawnekat.

— Még egyre délnek menjünk? Még jobban távolodjunk otthonunktól? De belátom, hogy másképp nem lehet. De hát nem fogja-e elállani utunkat ez a borzasztó ellenség?

— Hm, mondá Nikunthas, — nyomunkra akadnak s könnyen veszélybe kerülhetünk. Hisz az a nagyember — folytatá Bobra mutatva, — olyan nyomokat hagy hátra, mint egy bivaly.

— Hagy fel a tréfaiddal, indián, — morgott Bob kedvetlenül, — az bizonyos, hogy valamivel nagyobb lábacsám van, mint a franczia dámáknak.

Bármily komoly volt is helyzetük, John nem tarthatta vissza a nevetést Bob ezen szavaira, és így szólt: — Igaza van, Bob, az régi dolog. — Bobnak ugyanis herkulesi természetéhez képest szépen kifejtett lába volt, amely a hosszúsáru, nehéz eszímában még nagyobbak tetszett.

Az indián végre így szólt:

— Arról szó sincs, hogy itt maradjunk, hisz minden tele van irokezzel. Elmegyünk innen és minden nap vizre szállunk; ott nem hagyunk nyomot magunk után.

— No, indián, ez az első okos szó, mit ma hallottam tőled. Adjatok hajót, vagy legalább tutajt és Bob Green elemében lesz: ez a nyomorult erdő csak baglyoknak s rókáknak való.

Elhatározták, hogy tekintettel Sir Richard és Bob kimerülésére, itt töltsék az éjszakát rejtkehelyükön s kora reggel elindulnak dél felé.

Még egy darabig beszélgettek egymással, végre valamennyiüket elnyomta a jótékony álom.

Elővigyázatból John és Nikunthas felváltva örködték, de semmi veszélyest nem vettek észre. Alig pitymallott még, az indián már felkeltette a férfiakat. Elköltöttek a maradék szarvashust: Bob még egy kortyot ki akart préselni a rumos flakából, de hiába vesződött egy ecephig elfogyott már.

Midőn már elég világos volt, Nikunthas jelt adott az indulásra és kijelölte a sorrendet, amelyen menni fognak.

Bobnak kellett legelől mennie, őt követte Sir Richard, ez után ment Burns és leghátul Burns fia. Nikunthas oldalvást ment és onnan vezérelte őket; azért mentek ily rendben, hogy mindnyájan Bob hatalmas lábnyomaiba léphessenek.

Sir Richardot teljesen helyreállította az éji nyugalom; Bobnak is jobb kedve volt, mint tegnap.

Egy darabig a mellettük folyó patakban folytatták utjokat a kijelölt sorrendben, míg a balparton alkalmas helyen kimentek belőle. Nemsokára odaértek azon folyóhoz, amelyet John tegnap látott.

At kellett volna menniük rajta. Minthogy óvakodniok kellett minden zajtól, vastag fát nem vághattak le, elhatározták tehát, hogy vékonyabb fatörzsekből tutajt csinálnak, hogy azon keresztül szállíthassák ruhájukat s fegyvereiket; maguk pedig majd átúsznak.

Amíg a tutajt készítették, Nikunthas megvizsgálta a partvidéket, de semmi gyanusát nem vett észre.

A tutaj csakhamar elkészült, rátették fegyverzetüket és ruhájukat és beljebb löktek egy-két lépésnyire a parttól. Egyik kezükkel tolták előre a tutajt, a másikkal pedig usztak és így csakhamar átértek a tulsó partra. Gyorsan felöltöztek, magukhoz vették fegyvereiket, a tutajt visszalökték a folyóba s gyorsan folytatták utjokat dél felé.

Nikunthas, aki vagy oldalvást, vagy néhány lépésnyire a menet előtt haladt, néhány mérföldnyi ut után oda szaladt hozzájuk és intett nekik, feküdjenek le; ő maga is lehajlott a hosszú fübe.

A következő pillanatban meg is tudták, miért parancsolta ezt Nikunthas; alig néhány lépésnyire utjoktól, vagy negyven bemázolt indián jött egymás után azaz teljes csatarendben.

A kis csapat lélekzetét visszafojtva várta az indiánok elmenését, akik a folyó felé tartottak.

Csak azután mertek ismét eiindulni.

Most utjok hegyre vezetett; sziklák között haladtak.

Végre leültek; a hosszú ut után már szűkségük volt egy kis pihenésre. A közeli forrásnál csillapították égető szomjukat és szerencsére mindegyiküknél volt még valami kevés a szarvashusból, melyet jóízűen elköltöttek.

Burns nagyon szomorú volt, mert aggodalma leánya sorsaért egyre nőtt, amint megpillantotta a fegyveres indiánokat.

Némi pihenés után utra keltek. Ismét erdőbe értek s néhány mérföldnyire egy folyóra akadtak, mely szerencsésükre nyugatra folyt. Tanakodtak, mit tegyenek.

(Folytatás következik.)

Segíts magadon és megsegít az Isten.

— A Tanulók Lapja számára írta: *Teveli Mihály.* —

— Nem tartottam velök sohasem, rebégé Béla félig zokogva, csak segíteni akartam bajukon, féltem, hogy elmennek tőlünk lakni, pedig mi nagyon szegények vagyunk. Csak az nap tudtam meg a dolgot, mikor az éjjeli őrnálunk találta Gyurkót.

— És miért nem jelentette föl a bűnösöket, kérdé az igazgató.

— Kérem szépen féltem, hogy . . .

— Vagy azt hitte, az áruzkodás? Látta fiam, ha megmondta volna nekünk, hogy azok mit követtek el, elejét vettük volna a kabátlopásnak is, meg magát sem gyanítanók most, mert mind a három lakótársa azt vallja, hogy magának az egész dologról előzetes tudomása volt.

— Nem kérem, zokogott Béla. Többet nem nem mondhatott, nem látott, nem hallott többé semmit, csak mikor Merényi tanár ur a folyósón hideg vízzel felloesolta ájultságából,

A tanári testület pedig az iskola törvényei értelmében határozott.

Az ítélet szigorú volt, de igazságos.

A fiuk nem jöttek többé előadásra. Dombháti Bélának consilium abeundi adott a tanári testület, azaz tanácsot az intézetből való eltávozásra. A másik háromra nézve pedig nemsokára a vallás és közoktatásügyi miniszteriumtól érkezett le egy rendelet, melynek értelmében a vallás és közoktatásügyi miniszter Czankó Pista, Purjecz János és Purjecz Bohuszláv k . . . i realiskolai tanulókat pánszláv üzemek miatt az ország összes iskoláiból kizárta.

A száműzött levele

Dombhátiék házában már sok minden megváltozott azóta, hogy Béla consilium abeundi-t kapott. Még sohasem érezte úgy Róza néni a hetven évek terhét, mely vállaira nehezedett, mint most, sohasem kívánczott még úgy a temető csendes nyugalma után, mint ezekben a napokban.

Egyedül, elhagyatottan élt a kálvária alatt abban a kis házban, hol azelőtt olyan észrevétlenül tűntek el a napok. Mert a boldog órák gyorsan, sólyomszárnyakon tűnnek el, míg ellenben a szerencsétlenségnek minden napja egy egész örökkévalóság. És szerencsétlenebb nem volt senki Róza néninél. Reménye melyet unokája jövőjéhez fűzött, egyszerre füstbe ment. Mi lesz most az árvából, ki viseli majd gondját? Csak legalább itthon volna! Nincs sehol, senki sem tud róla . . .

Pepig a szegény fiu ártatlan. Hiszen ő a légynek sem ártott, az ő lelke undorodott a bűntől, lehetetlen, hogy akkora bűn fertőztette meg azt az ártatlan lelket. Róza néni tűzbe tette volna a kezét unokája ártatlanságáért. És mégis el kellett hagynia az iskolát. Nem az iskolát, de a várost is elhagyta, hogy ne kelljen ismerősei előtt szégyenkeznie. És úgy távozott el, hogy senkinek sem szólt.

Hiába kérdezősködött Róza néni, sem a tanulók, sem egyéb ismerősei nem tudtak hírt adni eltűnéséről. Mind össze csak Kóró Péter jött el a kizárás után következő napon Róza nénihez Béla után kérdezősködni s azt mondta, hogy Béla úgy nyilatkozott előtte az ítélet kihirdetése napján, hogy megél ő a jég hátán is, majd boldogul máshol és azért is megmutatja a világnak, hogy ártatlan. Mérnökéknél is volt Béla, de csak pár percre, a nagyanyja munkájaért járó 5 frtot kérte el. Azt mondta nekik, hogy a nagymamának nagyon kell most a pénz.

Ez a két hír képezte Róza néni táplálékát elhagyatott magányában, ebből a két hírből merített erőt a csüggedés pillanataiban. Talán más városba ment, talán már folytatja is Béla tanulmányait, gondolta magában Róza néni. Csak az nem fért fejébe, hogy miért nem szólt neki az a fiu eltávazása előtt és miért nem ír neki. Senki, senki sem tud hollétéről, csak a jó Isten.

A jó Istenhez imádkozott Róza néni már egy hét óta minden áldott nap, hogy viselje gondját az ő unokájának.

December 6-án látta utoljára Bélát és már 13-ika van. Mit csinálhat, szegény, vajjon hová vetette sorsa? . . .

Nagy pelyhekben hull a hó, sűrű egymásutánban kergetik egymást a pelyhek, mintha versenyeznének, hogy melyikük ér le előbb a földre. Néha még egy-egy szélroham is közéjük rohan, hogy annál nagyobb legyen a zürzavar, de még azt is megteszi szél uram, hogy a földön már pihenő havat vissza kergeti a magasba, vagy magával ragadja egy jó darabig. Meg akarja mutatni, hogy mégis csak ő az ur a határban. Amolyan igazi hófergeteg az, a milyenben az ember szívesen gyönyörködik — a meleg szobából. Élvezet nézni az elemek háborgását, ha az embernek nyugodt a kedélye. De mikor az emberi kebelben néha még nagyobb viharok dülnek!

Róza néni egyedül ült kis szobájában, mér-

nőkék kis leányára varrta a kis fehér neműt. Gyorsan, fűgén öltögetett, nem ért rá arra, hogy a hófergetegben gyönyörködjen. Csak mikor olykor-olykor megtörülte szemüvegét, azt az ősi ókuláriumot, akkor tekintet ki az utcára, de csak úgy futólag, azután megint ráillesztette szemére az üveget és tovább varrt. De már négy óraker nem látott varrni, alkonyodni kezdett. Letette kis varó asztalkájára a munkát és önkéntelenül az utczán felejtette szemét. Ugy nézett ki, olyan várakozólag tekintett ki, mintha lesné az ő diákjait, úgy mint még egy héttel azelőtt tette. De hiába várt, nem jöttek már a diákjai, nem hozott senki és semmi sem vigasztalást a magányban ülőnek.

Már-már ott akarta hagyni az ablakot, mert a szél még oda is betolakodott, ambar mohal tömte ki Róza néni a rosszul záródó ablakok részeit. De még az sem használt, úgy látszik. A szoba ugyan fűtve volt, de azért fázott Róza néni és beljebb akart húzódni a kályha mellé, mikor egyszerre gyors léptekkel elhalad valaki az ablak előtt.

Sokszor vagyunk úgy az életben, hogy sejtelmünk előre megsugja a történetendőket. Valami kimondhatatlan érzés megfeszítetlen talány marad talán örökre és mégis mintha nem minden alap nélkül való volna. Eszünkbe jut egyszerre, régóta nem látott ismerősünk, a kire hónapokig nem gondolunk és másik pillanatban elénkbe toppan váratlanul. Kevés ember van, a kinek egyszer-másszor meg nem esett volna ez.

Róza néni is nagyott dobbant a szíve, mikor azt az alakot meglátta az ablak alatt elhaladni.

Vajjon ki lehet? Talán hírt hoznak unokájáról?

Talán . . .

Valaki kinyitotta az udvarra nyíló konyhajtót s nem sokára kopogás hallatszott. A levélhordó lépett be, levelet hozott.

Soha sem reszketett még úgy Róza néni keze, mint akkor, mikor átvette a levelet. Nem nézte soká a borítékot, nem volt kíváncsi a postabélyeg keltére, ráismert azonnal Béla kezeirására. Fölszakította, legalább a megszólítást olvassa el a homályban. Szeretett Nagymamám! Azt még kivehette, de már a többihez lámpa kellett, mert apró betűkkel volt írva a bosszu levél. Meggyújtotta a lámpát, leült a szoba közepén álló asztalhoz és a legnagyobb kíváncsisággal hozzáfogott az olvasáshoz. A levél szóról-szóra így hangzott.

Szeretett Nagymamám!

Bocsáss meg, jó nagymamám, hogy annyi bánatos órát szereztem neked. Tudtam, hogy bánkódni fogsz miattam, hogy sok keserű pillanatod lesz hirtelen eltűnésem miatt és mégis úgy kellett annak történnie, a hogy történt. Nem tudtam volna többé szemedbe nézni, mert éreztem, hogy méltatlan vagyok a nagy szeretetre, melylyel irántam viselkedel. Mert érhet-e szülőt vagy nagymamát nagyobb csapás, mint az a mely téged ért? Kizárták az iskolából unokádat, kire olyan büszke voltál mindig. De vigasztaljon, kedves nagymamám, az a tudat, mely gyöttrő szenvedéseim között nekem is egyetlen jó vigasztalásom volt, hogy csak látszólag vagyok bűnös abban a dologban mely vesztet okozta, de én ártatlan vagyok.

Csak azért nem árultam el társaim bűneit, mert féltem, hogy akkor elhagyják házunkat.

De megtörtént . . . nem átkozom érte asorsomat, belenyugodtam már a bölcs gondviselés intézkedésébe.

Az ember nem láthatja

át földi szemével a gondviselés titkos utait. Hátha javamra vált!

Ne félj, nagymama, nem hagyott el az Isten. Nem lettem földön futó, nem lesz belőlem utczaseprő. Jó hajlékra találtam. Budapesten, van már hova fejemet lehajthatom, ha pihenni akarok.

De elejétől kezdem . . . Mikor meghalottam a tanári testület ítéletét, hogy távozzam az iskolától, sőtét kétségbeesés környékezett.

(Folytatása következik.)

A szlőjd-kézimunkákról.

— A «Tanulók Lapja» számára írta: Telek J. tanár. —

Nevelésünk csak akkor lehet tökéletes, ha szellemi és testi erőnk s ügyességünk egyformán fejlődik. Gyermekkorunkban csak az hagy maradandó becsü nyomot lelkünkben, ha valamit saját szemléletünk, tapasztalatunk hoz létre. Századunk iskolái ezen vezéreszmét követik.

Az iskola csak megteszi kötelességét, de annál nagyobb baj azután, hogy a tanuló szabad idejét nem úgy tölti odahaza, amint az pihenésre, szellemi üdülésre s ezzel kapcsolatban a hasznos dolgok elsajátítására alkalmas volna. Pedig a pihenést is lehet értékesíteni!

Erre akarom én megtanítani a «Tanulók Lapja» olvasóit, midőn egy bár nem teljesen parlagon heverő, mindazonáltal kevésbé üzött mesterségre hívom fel figyelmüket.

A szlőjd vagy kézügyességi munka ez, a melyre minden tanuló fogékony, mivel alig van iskolapad, melyen a tanulók kései élet és saját ügyességüket kipróbálni meg nem kísérlelnék.

A kézügyességi munka nemcsak szórakoztató, hanem minden tekintetben hasznos és kellemes foglalkozás is. Nézzetek csak körül a kiállítás közoktatásügyi pavillonjában, s csodálkozni fogtok azokon a szépen, finoman feldolgozott tárgyakon, melyek a veletek egykoru tanulóitársak ügyes kezei alól kerültek ki.

Szinte hihetetlen az, a mit 8—10 éves fiúk produkálni képesek. A papírmetszéstől az asztalos- és szobrász-munkáig minden mesterséget egyesítve találjuk.

Milyen jó gazda lesz az ilyen kis diákból.

Már most sem kell az asztalosnak, kőművesnek, ácsnak, lakatosnak stb kisebb reperációkért fizetni, sőt egy-egy casetta, tintatartóasztal, szék és nagyobb tárgy is kerül ki az ügyes fiu keze alól, a ki épp oly jól el tud készíteni valamely famunkát, mint a hogy hiba nélkül megcsinálja a latin gyakorlatát.

Bizonyára e lapok olvasói között is sokan lesznek, a kik érdeklődnek a kézügyességi munka iránt, épp azért, hogy rendszert tartsunk, fokozatosan tárgyaljuk először a könnyebb, azután a nehezebb, illetve nagyobb ügyességet kívánó munkákat.

A kézügyességi munkát az agyagmintázással lehet kezdeni. Nem is kell hozzá semmi eszköz, elég hozzá az ujjakon lévő köröm. Főleg a kis ujj körme játszik itt fontos szerepet, a mennyiben idomításra, simításra azt használjuk leggyakrabban.

Anyagul kétszer iszapolt (dagasztott) agyagot vegyünk. Olcsón kapható ez a fazekasnál. (Nálunk Budapesten a Fischer és Heintze czég VII. ker. Erzsébet-körut sz. szíves volt vállalkozni arra, hogy mindenféle anyagot, szerszámot, a mi a slőjdhöz szükséges, beszerez s olcsón szállít.) Ha tárgyainkat csinosabbá s állandóvá óhajtjuk tenni, használhatunk fehér v. színes agyagot, mintázó viaszt vagy plastilint. Az agyagból készült tárgyak rostán nem napon szárítva, mázzal bevonva égethetők, vagy mázzal bevonva festhetők is.

A mintázást itt következő elemeit már az 5 éves gyermek is könnyen végezheti, de haszonnal foglalkozhatnak vele bármely koruak, mert a mellett, hogy mulattató tárgy, érzékünk helyes kifejlődése e nélkül el sem képzelhető. Így tanulhat az ember ujjával, mintegy látni.

A megnedvesített agyagot egyszer átggyurjuk. A kellő vízmennyiséget akkor adjuk hozzá, ha a gyuras nem megy könnyen. Azért igen czélszerű, ha a vizet kis adagokban öntjük hozzá, körülbelül akkor legjobb, ha puha kenyér gyurasához hasonló.

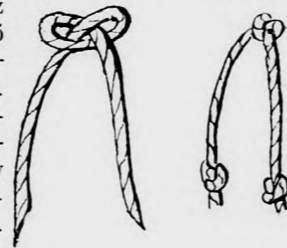
Készítendő első tárgyaink a gyakorlati élet legismertebb alakjai.

Ha tehetségünkben áll, legjobban tesszük, ha a tárgyat természetben szerezzük be. Ezt folyton magunk előtt látva, összehasonlítva dolgozunk. Első tárgyunk a golyó (lásd 1. ábra.) Mogyoró nagyságu agyagot tenyerünkbe fektetünk. Jobb vagy bal, vagy mindkét kezünk körben mozgatása által — a kis vagy hüvelyk ujj irányában az agyagot folyton érintő tenyereink mozgás közben golyóvá formálják.

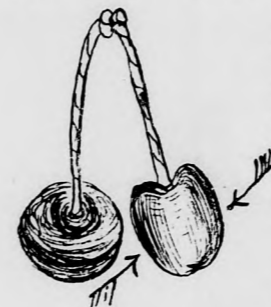
Az első tárgyból készítjük a hozzá hasonló cseresznyét vagy meggyet. Előbb néhány golyót formálunk. Szárul a természetes szár hiányában az iderajzolt (lásd 2. a. b.) ábrán látható minta szerint csomózott zsinag jó szolgálatot teszen. Ennek elhelyezésére a golyó közepén elhasznált gyufaszál segítségével lyukat furunk. A nyert nyílásba benyomjuk a csomót. Majd a nyílás szájának oldalábólegy kis agyagot tolunk reá. Azután ennek széleiről kis ujjunk körmevel csekély agyagot kaparunk le.

1. ábra.

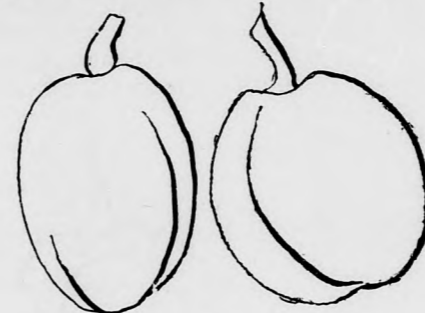
2. ábra.

3. ábra.

megnedvesített ujjunk segélyével tökéletesen elsimitjuk. Végre száradni hagyjuk.

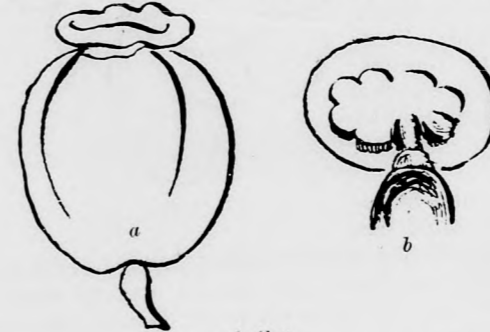
Ugyanígy készül a szilva is, de ehhez már dió nagyságu agyagot használunk, oldalát job-

4. ábra.

5. ábra.

ban belapítjuk, miáltal tojásdad alakúvá válik. A szárától a hegyéig a hüvelykujj körmevel kis mélyedést nyomunk be, s oldalait a mutató ujj hegyével elsimitjuk. (lásd 4 ábra.) Kevésbé hosszukás szilvából készül a barack. (lásd 5. ábra) Ha a szilva tetejébe fél mogyoró

6. ábra.

nagyságu agyagot nyomunk, s ezt középfelé kis ujjunk körmevel kicsipkedjük, mint azt a (6-ik b. ábra) mutatja, elő állítottuk a mákot

Ugyanazon köröm hátának segélyével el is simítjuk kerekre. Végre oldalait a nagy és mutató

Ilyen sorrendben haladva, nem fog nehézséget okozni a hetedik sem. Ez nem más mint az burgonya (lásd 7 ábra.)

mintázása. Előbb kisebb alma nagyságu golyót formálunk, oldalait belapítjuk, de nem egymással átellenben mint, azt a cseresznyénél tettük, hanem szabálytalan irányban. Egymás mellett is lehet. A szemeket úgy készítjük rajta, hogy kis ujjunk körmét belenyomjuk s egyet fordítunk kezünkön kézcuklónk körzésével.

Burgonyához hasonlóan, de az eddigiéik mintázásánál szerzett gyakorlat felhasználásával készítjük az almát (lásd 8 ábra.) Előbb golyót kerekítünk, az alján kivágjuk kis ujjunk körmével, mint a cseresznyénél, de kétszer ennyit veszünk ki belőle. Ide nyomjuk be a szárát.

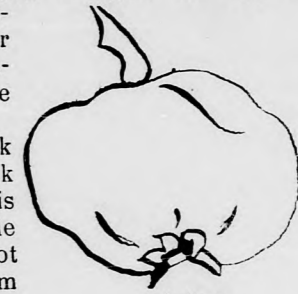
A tetején is kivágunk belőle, de nem veszünk el, mint az alján. Kis ujjunk körmét bele nyomva, az agyagot nem csipjük ki, hanem ujjunk vízszintes helyzetből függőlegesbe hozatala által, az alma tetején található 5 kiszáradt csésze levelet utánozzuk. A barack oldal-mélyedéséhez hasonlóan a tetején s alján — de nem az oldalán is — mélyítéseket csinálunk a mutató ujj körmele segélyével. Végre oldalait néhány helyen ellapítjuk, mint a burgonyánál, s a mélyedések éles oldalait elsimitjuk.

A szilva alakból alma nagyságu méretben előállítjuk a tojást hegyre kerekítés által (lásd 9 ábra.) Ez utóbiból a körtét (lásd 10 ábra.) melynél az almánál végzett munkák ismétlődnek.

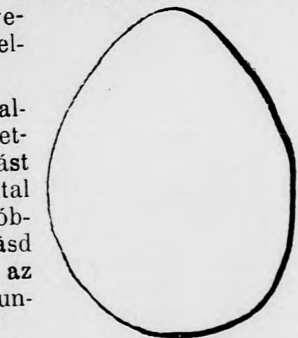
A citromot, mint azt a 11. ábránk természetes nagyságban mutatja tojásdad és kerek jellemző csücskeivel alább következő módon állítjuk elő.

7. ábra.

8. ábra.

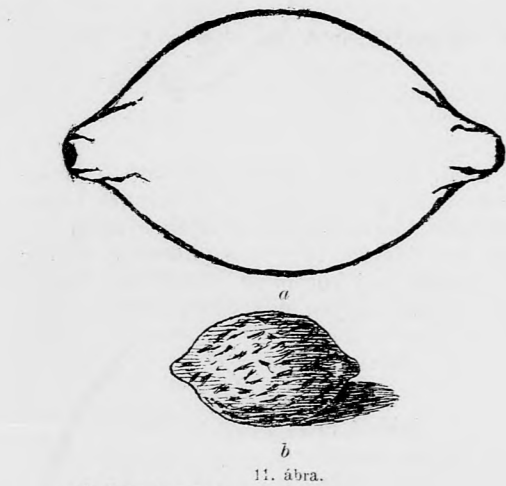

9. ábra.

Első munkánk a felszínét szépsimára kerekíteni, majd végei felé mindkét oldalát hegyesre kerekítjük, s két mutató ujjunk között görgetve, előállítjuk csücskeit. Az után az apró bemélyedésekhez látunk, melyek ismét körmeinknek köszönik létrejöttüket.

Ezek durva széleit megnedvesített ujjunk segítségével kissé elsimitjuk. Ha ez utóbbi munka mellett a mélyedések helyenkint eltörlődnek, azok helyei ismét kisimitandók. Első kísérleteink a bemélyítések előállításánál, nem mindig járnak sikerrel, ez okból ezt jó lesz néhányszor ismételni.

Kisebb mennyiségű agyagból a diót formálhatjuk, melyet először ezitromalakura kell kerekítenünk, mint azt a 12. a. ábrán szemléltethető. Ha két hegye elkészült az egyiket kissé elapítjuk vagy lecsipjük, a kettőt mindkét olda-

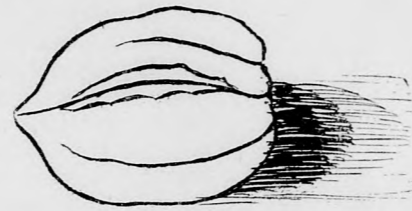

11. ábra.
a) Természetes nagyság.
b) Természetes nagyság 1/3-da.

lon egy kis bemélyítéssel kötjük össze, mit az előbb már használt gyufaszálka segítségével hívunk elő. Azután nedves ujjal elsimitjuk, hogy érdekességét veszítse el. Befejezésül a gyufaszállal benyomkodjuk, vagyis a dió apró bemélyedéseit utánozzuk. (l. 12. b. ábra.)

Évvel elértünk a golyóból származtatott s kerítés által nyert testeink utolsó tárgyaihoz, a szőlőhöz és ribizskéhez. (l. 13. ábra.) Mind-

akettő szárául legjobb a fürt természetes megszáritott szárát használni. A szőlőszemek

a

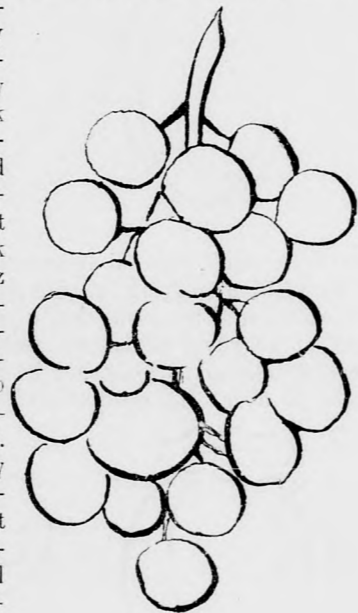
b

12. ábra.

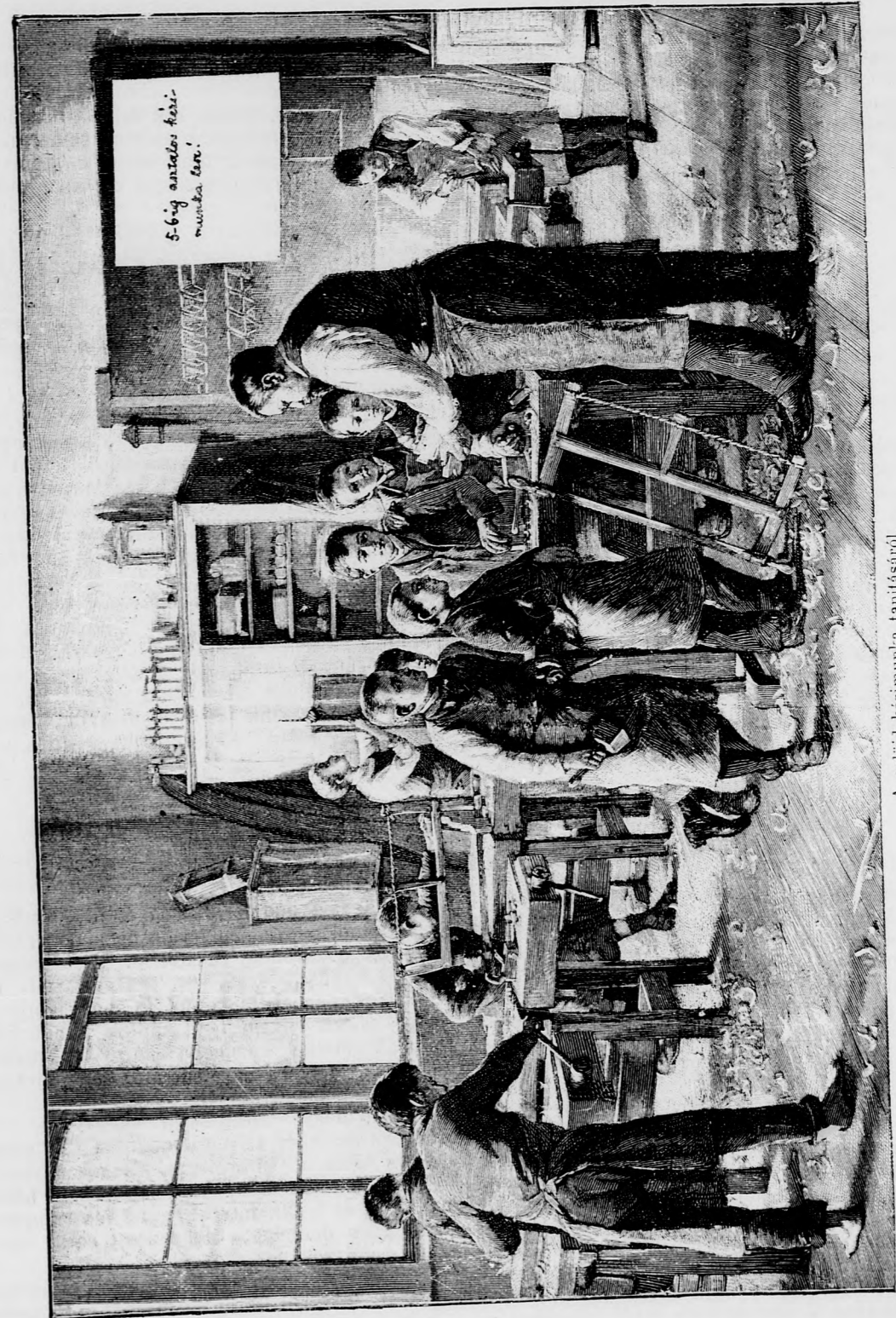
a) Természetes nagyság.
b) Természetes nagyság 1/2.

eseresznenagyságuk, teljesen gömbölyűek. Tetejükbe, mint a meggynél a szárát, de elfödésre nem a nyilas oldalát, hanem agyagból gyurt apró gombostűnagyságú golyócskákat használunk. A ribizskékhez egy eseresznenagyságú agyagból négy szemet formálunk ezek is gömbölyűek s nem mind egyformák. A nagyobbak a fürt tetején foglalnak helyet. A mint az itt felsoroltak mutatják, a kezünkkel formált minták legnagyobb részét gyümölcsutánszatok teszik. Ajánlatos, hogy kis testvéreiteknek, ha ezeket mintázni tanítjátok, a mintául szolgáló gyümölcsöt; mint fáradságuk díját oda adjátok. Ezáltal megerősödik lelkükben az a tudat, hogy munkánk gyümölcseit magunk élvezzük, s hogy a munkával megérdemelt jutalom mily édes.

Hogy eddig elkészített tárgyaink gyakorlati célja rögtön tapasztalható legyen, ajánlatos volna e tárgyakat kicsinyített nagyságban is

13. ábra.

A szőlő kézimunka tanításáról.

elkészíteni, egyszersmind csoportosítani, színezní és mázzal bevonni.

A csoportosításhoz előbb aljról kell gondoskodnunk, mit úgy készítünk el, hogy az almanagyságu golyóvá kerekített agyagot egy darab deszkával vagy kemény papírral szétlapítjuk, kész a tálnuk. Nedves ujjainkkal ezt is simavá

14. ábra.

tesszük a lapitátnál esetleg mutatkozó apró basadékokat nedves agyaggal töltjük be. (l. 14. ábra.) Majd megfestjük s bevonjuk mázzal. A

15. ábra szerint helyezve reá a szintén befestett s mázzal ellátott tárgyakat díszítésre felhasználható tárgyat állítottunk elő.

A festésre vonatkozólag megjegyzem, hogy a célnál két utat is követhetünk. Az egyik, ha előbb a kiformált s kiszáritott tárgyunkat borszeszben oldott barna sellakot tartalmazó folyadékba mártjuk s ismét megszáritjuk. Így alkalmassá vált a vízfestékekkel való bemázolására; mert a vízfesték nem szívódik be s nem változtat szint. Megszáradás után, ismét be kell mártanunk a sellakos borszeszbe, ha most újból megszáradt, fényes mázu lesz. Másik módja az, hogy szobafal-festésre alkalmas festéket veszünk valamely festékkereskedésben, azt lan-

gyos enyves vízzel keverjük, különben nem tapadna az agyaghoz s eltörlődne. Az itt felsoroltak festésére fehér, chrómsárga, zinóber és carminvörös, barna, kék és zöld elegendők.

Világos chrómsárga a citrom színe, mit ha kevés barnával elegyítünk össze, dió színt kapunk. Összelegyítve a sárgát egy kis barnával,

az alma és körte sárga színét nyerjük, melynek egyik oldalát száradás után zinóber- és carmin-keverékkel piros színűvé varázsoljuk. Mindkét színhez kevés zöld is keverendő. — A szilva és szőlő kék színnel, a cseresznye s ribizske zinóber és kevés karmin színnel festendő, a meggy karmin s kevés barna, a mák, tojás és szőlő fehér s nagyon kevés chrómsárga keverékkel színezhető. Ezután kevés terpentinnel kevert stearinnal bevonjuk, hogy fénye legyen.

A stearinnal való bevonás a festés után teljesen száradt tárgyon történjék. A terpentines stearin olvasztásánál ügyelni kell; még pedig nemcsak arra, hogy a lánghoz ne érjen, mert oly könnyen meggyullad mint a zsír; de el se csepegtessük, mert kellemetlen szagot terjeszt, ha a forró tüzhelyre jut. (Folyt. köv.)

15. ábra.

A hódoló díszmenet.

Történeti nevezetessége volt a fehérmegyeiek egyenruhájának: ugyanebben a festői kosztümben, párducz-kaczagányos fehér dolmányban kócsagtollas medvebőrkalpagban kísérté banderiuma Bakócz Tamás hercegprímást, mikor a pápai trónért versengett. Fogarasmegye ősi erdélyi díszruhái után a gömöri vörös huszárok következtek, lobogós rojtos selyem ingujjukat vígan lobogtatta a szél. A farkaskaczagányos Györmegye, a kekfehér mentés Győr város után az előkelő díszruhák tömegével Hajdumegye következett, kebelében Debreczen sötétkék Csokonai-mentés, arannyal áttört zsinórzatu, kócsagtollas lovasaiból.

Hontvármegye után Selmec és Bélabánya városok három fehér selyem atillás, piros bársony mentés lovasa következett, zászlójukkal egy özszakállu, fehér haju aggastyán kezében Hunyadmegye a nemesi fölkelésből két zászlót

is hozott el a hódoló díszmenetre. Jász-Nagy Kun-Szolnokmegye pedig valóságos négyszakaszos huszárszázaddal rukkolt ki. A százötven éves nádorhuszároknak egy százada volt ez, pontosan, rendesen, katonásan begyakorolva. Négyes soraik lelkes éljent kaptak mindenfelé. Ruhájuk sötétkék gazdagon ezüstözött huszár-uniformis, melynek egyetlen még ép mintáját a krakkói muzeumban őrzik.

Pozsonymegye narancsszín bársonyba, Pozsony város fehér selyem brokáthba öltöztette urait, a kiket a sárosmegyei Rákóczi zászló követett. A tépet fakó vörös zászló sok habórut, vést és halált látott, a míg ma megérte jelmondata diadalát: Melior est certa pax, quam sparata victoria.

Új volt a somogyiak, szatmáriak minden egyes atillája, mentéje, pompásnál pompásabb a szilágymegyeiek, a szolnok-dobokaiak s a

Sopronmegyeiek magyarja, a sopronvárosi három lovag egyforma, arannyal átszőtt atillája s vörösbársony mentéje is. Szabolcs uribandériumát a polgárok arany sujtásos, negyvenyolez előtti huszáresapata követte. Utánok a szebeni szászok kedves csoportja jött barnaposztó dolmányban, magyar nadrágban, ezüst zsinóros kucsmaiban, görbe karddal és — a mi a fegyvereknek, pánczélokknak s egyéb hadi dolgoknak ebben a tömegben igen kedves volt — fehér rüsz ingelével, kézelővel és nyakkendővel, A magyar és német viseletnek bájos keverékét hordta a csapat, melynek minden tagja ott hordta kucsma mellett a nemzeti szín kokárdát: igazi magyarok, ha német is a nevük; mintha Rákóczi csapatainak egyike támadt volna föl. Az az éljenzés mely már a három brassai szászt fogadta, még nagyobb mértékben tört ki a szebeniek láttára. A szepesiek pánczélos, sastollas, medvekaczagányos csapata után Temesmegye sokszínű lovagjai s Temesvár nemzetiszínű egyenruhás hada következett, a melyet Torda-Aranyos váltott föl, Versecz város három piros bársonymentés lovagja után a tolnai küldöttség következett. Eredeti ötletével rendkívül hatott a torontáli bandérium, melynek az 1809-es zászló alatt fölvonult egyik szakasza a régi megyei perzektórok pitykés dolmányában, gombos, bőrös, nadrágjában, s a torontáli híres himzésekkel ékes rövid szürjében vonult föl. Pancsova szerb nevű magyarjai után Trencsén lovagjai hozták békés egyetértésben a kurucz és labancz zászlót, Rákócziét és Mária Teréziáét. Turóczt, Udvarhelyt és Ugocsát. Ung kuruczkek medvebőrös, kék huszárjai követték. Utánuk Vasmege aranyszővésű pánczélíngbe öltözött vitézei következtek, a kiket Veszprémmege lovasai váltottak föl. Zöld bársony atillás, fehér nadrágos csatlósaik nagyon tetszetek mindenfelé. Zala, Zemplén és Zólyom változatos ékességű lovagjai után a menet a legnagyobb éljenzését Fiume lovasai kapták.

Ugyanigy zárkóztak föl Bosznia zászlajával Andrassy Géza gróf, Szlavónia zászlajával Pálffy Miklós herceg, Pejacsevics Tódor gróf Horvátország és Nádasdy Ferencz gróf Dalmácia lobogójával. Legutoljára maradt Vay Béla gróf, a ki Magyarország fehér selyem, szüzmáriás zászlaját vitte.

Pompás volt a díszhintóknak fényes sora! Tulajdonosaik annyi gazdagságot, fényt mutatnak be, hogy mindazt a mit látni lehetett és csudálni kellett, lehetetlen részletesen leírni. A kocsik a Mária terézia-korabeli díszkocsik mintájára készültek: magasan álló rugókról

szíjakon függő üveghintők, zománczos czimerrel a kocsiajtókon, gazdagon kiverve arannyal ezüsttel. A legtöbb hintó sötét színű, a kerekek többnyire sárgak, aranyos vagy ezüstös agygyal. A színes czimerrel és gazdag himzésel díszített takaróval fődött bakon ülő kocsik többnyire rokokódivatu ruhába, harisnyába és csattos félezipőbe voltak öltözve, fehér parókás fejükön pedig háromszögű kalapot viseltek, míg a kossi hátulján álló huszárok, kevés kivétellel, kócsagos forgós kucsma zsinóros atillát, kaczagányt, magyar görbe kardot és czimeres tarsolyt viseltek. A legtöbb huszár a gazdája színeiből összeállított egyenruhát viselt. A főpapok személyzete kevés kivétellel kék ruhába volt öltözve gazdag ezüst zsinórozással, lovaik szerszáma is kék volt ezüsttel kiverve.

A merre csak ment a díszmenet mindenütt a meglepetésnek, a tetszésnek önkéntelen moraja hangzott föl a közönségből a mikor a biboros hercegprímás fogatait megpillantották. Az a pompa és fény, a melyet az ország első főpapja bemutatott, csakugyan káprázatos volt. Négy gazdatisztje a hercegprímásnak lóháton haladt a kocsik előtt: ők vitték a hercegprímás czimerével díszített kék selyem zászlót is. A tisztek a Rákóczi korabeli huszárok mintájára szabott dus aranyzsinóros dolmányt és nadrágot, sárga aransarkantyus csizmát viseltek. A fejükön pompás aranyzsinóros cobolyprém kucsma volt rajta az aranyboglár hercegi koronával a vállukon olyan párducz-bőr kaczagány, a melyen a párducznek még a feje sem hiányzott. A kucsma alól gyönggyel befont varkocsok látszóttak.

Nagyszerű volt az ország díszhintaja, melyben Szilágyi Dezső, a képviselőház elnöke ült, a szokatlanul nagyhintó, bak-takaróját, ajtaját az ország angyalos czimere díszítette. A négy lovon pompás szerszám csillogott, gyönggyel befont varkocsu, kaczagányos huszárok vezették a lovakat, ilyenek kísérték jobbról balról a kocsit; a lovászok kis pajzsot hordtak egy ország czimerével. A képviselőház elnökének a kocsija mindenfelé nagyon tetszett, a közönség a hercegprímás kocsiján kívül ezt éljenezte leginkább.

Kilencz óraker a királyi palota erkélyét bibor szőnyegekkel takarták le és piros könyöklő vánkösöket raktak rá. Egyszerre az udvarban szerte szét szaladgáló burgzsandárok egy sorba álltak és szoborszerűleg megmeredve szalutáltak az erkélyre: a király és királyi család megjelent ott. Ugyanekkor a palota tetejére fölvon- tak egy feketesárga és két nemzeti zászlót.

Az erkély közepén, lovastábornoki egyenruhában a király állt. Mellette fekete selyem ruhában, kezében legyezővel Erzsébet király asszony állott.

Ekkor kinyitlak a palota összes udvarra néző ablakai és ott megjelent a kíséret.

Ettől kezdve másfél óráig tele volt az udvar az ország daliáival. A nagy udvar szélén végig lovagoltak, ott balra kanyarodtak s a királyi erkély előtt elhaladva, újra kimentek az udvarból. E másfél óra nem volt egyéb, mint szakadatlan káprázat. A levegőt száz féle zaj töltötte meg, csak emberi hang nem hallatszott. Ez a néma csodálat ideje volt. A paripák patkói csikorogva vágták a kavicsos homokot. A selymenték különösen suhogtak. A kardok élesen zörögtek. A lovak arany és ezüst díszítésű szerszámai folytonosan csörögtek. Néha néha nagyot horkant, fújt, vagy nyerített valamelyik nemes fajú állat.

Szép látvány volt ez a király előtt való elvonulás. A bandérium különben is válogatott szép emberekből állott, de itt még a legkisebb is úgy kihuzta magát, hogy ölmagasaknak tetszett. A mint az erkélyhez közeledett egy-egy csapat, a lovuk is táncolni kezdtek, lovagjaik pedig jegenyefa-egyesen tartással mereven a szemé közé néztek a királynak.

A zászlótartók mélyen meghajtott lobogóval vonultak el a király előtt. Micsoda régi tépett foszlányos zászlót vittek némelyik csapat előtt; Rákóczy harcainak néhány tanuja is volt köztük.

A király minden zászló meghajlását katonai szalutálással köszönte meg.

Ő felsége és az uralkodó család rendkívül el volt ragadtatva a díszmenet által. A király és a királyné még a díszhintők elvonulását is végig nézték, s aztán belső termeikbe vonultak. A kir herczegek, herczegnők, a diplomataátvonultak az új országháza.

Ezután az egész menet a Mátyás templomba vonult, hol a három napig közszemlére kitett koronát díszkocsira tették s meg kezdődött a felvonulás a Duna balpartján épült új országháza, melyhez hasonló szép épület nincs egész Európában.

A merre a menet haladt, mindenütt sorfalat képezett a néző közönség, a mely között nem hiányzott a *tanuló ifjúság* sem. Elismerés illeti meg a rendezőséget, melynek gondja volt arra, hogy ifjúság ezt a remek látványosságot minőt egy életben csak egyszer lehet megérni, végig élvezhette, a mennyiben az intézőkörök úgy rendelkeztek, hogy az ifjúság mindenütt, a merre a menet elvonul, tanárai felügyelete alatt sorfalat álljon. Budavárától kezdve Pestig minden utcán és téren ott állt az ifjúság, még pedig oly jó helyen, hogy a legkisebb tanuló is mindent láthatott.

A szent koronát a menet az új országháza vitte s itt a korona jelenlétében a főrendi- és képviselőház együttes ülést tartott a melynek végével a koronát ismét visszavitték a királyi palotába s utána az egybegyűltek ő felségének a nemzet hódolatát mutatták be.

A nemzet nevében *Szilágyi* Dezső a képviselőház elnöke tartott beszédet, melyre ő felsége egy minden tekintetben királyhoz méltó szép beszédben válaszolt, melynek főleg két mozzanata nevezetes ránk nézve: az egyik a melyben megdicséri a magyar nép hazaszeregetését és szabadság szeretetét, a másik, a melyben köszönetet mond a magyar nemzetnek a török háborúban s Budavár visszavételénél adott segítségért külföldi népeknek, kik eljöttek segíteni a királyháznak az ország megszállott részeit a törököktől visszafoglalni.

A beszéd végével megdördültek a Gellérthegy ágyúi, a hódoló küldöttség pedig elhagyta a királyi palotát — s az ünnepély véget ért.

(Vége.)

JUNIUS VÉGÉN.

— Iskolai életkép. —

A nehéz nap.

Besütött a déli napsugár a nagyablakos vizsgaterembe, a hol a középső asztal mellett ült a pápaszemes cenzor. A mint a napsugár odáig ért, hogy a benlevőket kellemetlenül kezdte sütni, feláll a cenzor ur és vastag hangon rákiált a szélén ülő Gálra:

Ereszd le a függőnyt, hogy ne süssön a

katedrara a nap. Azután átmehetünk a phisikára!

Talán mondanom sem kell, hogy most a gymnasium III-ik osztályában vagyunk és a pápaszemes cenzor ur eme laconicus rövidségű kijelentésére 52 szív dobbant meg a III-ik osztályban s mintegy taktusban ütötte:

— A phisika! a legnehezebb tantárgy!

A legutolsó padban az előtte ülő árnyékban elrejtőzve ült, vagyis inkább gunnyasztott Vida József uram, a ki nagy szepegése és remegése alatt is ráért arra, hogy kibámuljon az ablakon. Egyszerre csak megpillant egy vigan fityüresző kerégyártó inas, a ki vidáman gurít végig az utcán egy kész új kereket. Mialatt így el-elnézegette ezt az «érdekes» dolgot, elmondta a kis Nagy János, hogy miben áll a fény és mik annak a tulajdonságai. A mint értelmesen bebizonyította, hogy a fény az egy sűrűségű közegben egyenesen halad, közbe vág a cenzor ur:

— Folytassa Vida József!

Ha a villám csapott volna le Vida Józsefbe, akkor sem ijedt volna meg úgy mint a felszólításra, mert bizony nagyon elmerült a szép új kerék fogainak megszámlálásában. De mint-hogy nem tehetett egyebet feltápázkodott és kitámaszkodott az asztal elé.

— Nos hát folytasd tovább fiam, — szölt szelidebben a szigorú cenzor. Folytatta volna bezzeg Vida uram is szívesen, hogyha tudta volna, hogy miről van szó. Kínos várakozás közben eltelt — egy félpercz. Ekkor a háta mögött valaki megsugta, hogy beszéljen a fényről. Vida Jóska elkezdett ötölni, hatolni, míg végre szóhoz jutott:

— A fény . . . a fény vagy a világosság . . . a fény mindig egyenesen halad . . . azaz görbén, vagyis mégis egyenesen halad . . . A fény megtörik, ha . . . Tekintetes tanár ur kérem . . . a kerék meg egy kerégyártó inas . . .

— Ejnye Vida! — szölt a cenzor ur komolyan — a vizgára sem készültél el, nem tudsz semmit, hát ebből a tantárgyból is megbuktatlak!

A rossz tanuló vissza megy a hatodik (vagy a jó Isten tudja hányadik) padba. Kinéz az ablakon. Ott volt a kerégyártó inas még mindig. Vida József felsőhajtott:

— Istenem, miért nem vagyok én kerégyártó inas?!

. . . Úgy kell tanulni, mint Nagy János — folytatja a cenzor s az alatt a kis fiu az első padban majd kiugrik a bőréből örömeiben.

Nem cserélne ő száz kerégyártó inással sem.

A bizonyítványok kiosztása.

— Kling-klang, kling klang, mormogja az iskola nagy harangja, mely a mogorva «István bácsi» kezében majd csendesen hangzott a «kling» hangra, majd erősen csapott le «klang»-ra. Tíz óra van. Még a mogorva, de nagy iekintélyű «pedellus» arca is féderült, a mikor azo-

kat a vigan kergetődő fiukat látta, a kiknek tegnap volt a vizsgájuk. Hja! nagy kő esett le a szívökről, már most csak a bizonyítványokat osztják, azután . . .

A harangozás is sokkal kellemesebbnek halatszik most, mint máskor, a midőn vastag hangjára be kellett vonulni a tanterembe. Most már csak egy rövid óra választja el őket attól a kedves vakációtól.

Hogyha az előbb a III-ik osztályt látogattuk meg a vizsgálaton, menjünk el most is oda . . . Kevéssel tíz óra után kinyillik az osztály ajtaja és belép az osztályfőnök ur a hosszú Balogh kíséretében, a ki egy nagy paksamétát tart a kezében.

— Hejh, mennyi bánat van elzárva azokban a papirokban! — surja szomszédjának a poétikus Erdélyi, a kinek — magunk közt legyen mondva — szintén van oka és pedig nem kis oka a bánkodásra. — Az osztály főnök ur felment a tanári asztalhoz, elvette Baloghtól az iratokat s azután így szólott az osztályhoz:

— Fiuk ismét vége van az iskolai évről! Egy évvel ismét idősebbek lettetek. A ki jól tanult, az elveszi jutalmát a bizonyítványában. A ki pedig nem tanult, az méltán megbukott. Ezután fennhangon kezdte olvasni a fiuk neveit.

— Alföldy! Ki mint vet, úgy arat! Nem tanultál ez a jutalmad.

Sírás. Azután következett egy néhány bizonyítvány kiosztása, hol dicséréssel, hol sirással követve. Természetes dolog, hogy az előbit a tanár ur, az utóbbit a deliquens hajtotta végre.

— Nagy János! Fiam, te szorgalmasan tanultál az egész éven át, vedd el méltó jutalmad. Ez a bizonyítvány le yen emlék neked erről az iskolai évről.

Kedves olvasótársaim elképzelhetik a mi Nagy Jánosunk örömet; vagy hát nem nagyobb öröm a tanulóra nézve a szorgalma előismerésénél, de főleg annál az öntudatnál, hogy szorgalmával nagy előmenetelt ért el. Nincs nagyobb öröm, nincs! Nem lehet nagyobb lelki megnyugvás egy önértetes, derék tanulónak.

Ezután egy csomó elégséges és elégtelen bizonyítvány «ur» következett, (köztük természetesen Vida József is, a ki épen hét csikóval ment haza) a kik után a tanár a fiuknak boldog vakációt kívánt.

— Legyen is boldog vakáció!

A vakáció első napja.

Verőfé yes, tikkasztó nyári meleg nap. Az országut úgy tűnik fel a gyalogoló előtt, mintha

izzó tüzfolyam volna, a melyen az embernek végig kell eveznie s a melynek szélén levő fák ritka száma szinte semmi árnyékot nem nyújt. Elképzelhetik még azok is a kik nem próbálták, hogy milyen dolog az, ha a gyalogos embert felülről süti a nap, a lábát alig tudja kihuzni a forró homokból s a mellett a hátát még egy jókora nagyságu «pakk» izaszítja, — de azért menni kell, hogy minél hamarabb célhoz érjen.

Ilyen gyalogos volt Nagy János, IV. gymn. tanuló a ki hajnalban felkelve összekötötte a holmiját, (nem volt valami nagyon sok), felkapta a vállára, aztán bucsut mondott az «Alma mater»-nek három hónapra.

Három vagy jobban mondva két és fél hónap sok idő, de gyorsan el fog telni azért gondolta magában a kis fiu, — otthon, a családi körben. Jaj, mennyire is szeretné már azokat látni a kiket pünkösöd óta nem látott.

Nem is soká kellett várnia. Alig egy órával ezután megérkezett abba a kis faluba, a milyen 10,000 is van az országban, de olyan kedves, legalább Nagy Jánosra nézve — nincs több. Szinte szaladt a falu határától addig a kis házig, hol . . . Azután volt egy «Füstbe ment terv»-hez hasonló jelenet és Nagy János számtalan társával együtt kiáltotta:

— Éljen a vakáció!

Az „Ember tragédiájá”-ról.

— A Tanulók Lapja pályázatán megdicsért pályamunka. —

Folyton (mutogat) elmélkedik, bírálgat, maróan gunyoros, szellemes és ilyképen háttérbe szorul. Az álomképekben alárendelt, másodrangú személyek gyanánt tűnik föl: ő miniszter, harezos, mulatozó, hóhér famulus és mellette Ádám mindenkor megőrzi egyéni akaratát.

Hatalmát csak kevésszer érezteti Luczifer s akkor sem valami rendkívüli mértékben; midőn a falanszterben kardott ragadó Ádámot érintésével megdermeszti: «Álomkép, ne mozdulj!» és midőn az általa adott pénz kénesővé változik s az ékszer leperreg. Amde ez nem más, mint pusztán a tradíciónak való hódolás, a néphiedelem követése. E demonikus vonásokat csak külsőség, szini hatás kedvéért alkalmazta költőnk.

Luczifer ördögi lény a maga valóságában akkor mutatkozik először, midőn az űrben megmerevült Ádámot diadalmas kacajjal ellöki magától: «Győzött a vén hazugság!» Teljes szertelenségében pedig az utolsó jelenetben nyilvánul:

Fellázadsz-e rabszolga, ellenem?
Fel a porból, állat!

Nyomban utána annál hatványozottabb mértékben bukik: átkozódva dől porba Isten fensége előtt. Tökéletesen tragikus alak; maga is bevallja:

A végzetem,
Hogy harezaimban bukjam szüntelen.

Bűnhődése Isten átka:

Bűnhődésed végtelen leend
Szünetlen látva, hogy mit rontni vágyol,
Szép és nemesnek új csirája lesz!

Érdekes eszmerokonságot tüntet föl evvel Milton sántánjának tragikai megalkotása:

Mig mások ellen
Gonoszt forral, dühöngve lássa, hogy
Bűnös munkája mind csak végtelen jót,
Irgalmat, üdvöt szül az általa
Megesalt embernek, mig magára csak
Gyalázatot, haragot s bosszút áraszt.

Terjengőbb formában [szakasztott] mása ez Madách fentebbi magvas eszmetartalmának.

III.

Madách az «Ember tragédiájában» gigászi kézzel markol bele a világtörténelembe. Oriási korszakokat, mesés eseményeket egyesít, tömörít egy képpé. Hézag csakis a hetedik és nyolczadik szín között észlelhető, midőn a keresztes hadak korából egyszerre a harminczéves háboru idejébe szökken, mi egyszersmind a változatosság rovására (szolgál) van, vakbuzgóság kora után vakbuzgóság korát festvén. Ilyképen a prágai jelenet csak lépcsőül szolgál a franczia forradalom rajzához. Pedig Madách e tátongó űrt betöltheti vala a fölfedezések epochális eseményével: Kolumbusz Kristóf tragikus alakja rendkívül illő mezül szolgálhatott volna Ádámnak.

Bámulatos, mennyi korszerűséget tudott a költő e képekbe önteni. Színezései elragadóak, merészek bár néha tulságosan keresi a kísértetiesbe csapó romanticizmust, mely a rémes-

ség fenségével hat ránk, mint ezt a keresztes háboru jelenetében tapasztalhatjuk. Egyfelől Tankréd és Izaura, ezekkel groteszk ellentétben Luczifer és a kaczer komorna, Heléna beszélgetése; másrészt az eretnekek és barátok ijesztő versenyszolozmái: máglyák lobognak, baglyok huhognak, boszorkányok jelennek meg, majd fölkél az önvád csontváza.

Legizmosabban érvényesül Madách tehetsége a londoni vásár jelenetében, mely csak fantasztikusságra nézve áll alantabb Göthe Walpurgis éjénél, de élethűségére nézve páratlan. Mig (Ma) Göthe amott lázalmokat sző, Madách a valóságot eszményíti. Megrendítő a költő pessimista felfogása e részben, sivár világnézlete itt éri el tetőpontját. Az élet rohanó árját, mely annyi és annyi áldozatot fogad feneketlen mélyébe: a közös sir által allegorizálja. Egyenkint tűnnek el benne rövid monológokkal az alakok, mint Shaksperenél III. Richárd áldozatainak szellemi és Aranynál a «Hidavatás» öngyilkosai. Megrázó hatását alig tudják a föl-emelkedő Éva ihletett szavai némiképp kiegyenlíteni.

A phalansteri részletben látnoki szemekkel vázolja a költő az általános vagyoni- és teherközösség és a netovábbra törő tudomány romboló hatását a társadalomra. Kifejti az ideál, költészet, művészet megsemmisülését s a száraz theoria uralmát, mely mindent elnyom; legyen az bár morál, lángész, korszakalkotó vívmány, ha nem esik az ő színvonala alá. Oly határozott egyének, mint Plató, Cassius, Michel Angelo és Luther esnek áldozatul a rendszerek, mely azonban, — mint nyilatkozataikból kitetszik — nem képes szellemüket is leigázni. — Joggal mondja Ádám: «Mi józanságotokat nem ügyeljük.»

S mit szóljunk a mellékszemelekről? Madáchban megvan ama szikra Dante, Shaksperre, Göthe muzsájából, hogy egy plasztikus vonással tudja alakjait jellemezni, úgy, hogy a hosszú sorban a legcsekélyebb közbeszóló is megragadja figyelmünket. A haldokló rabszolga, ki ezt nyögi: «Milliók egy miatt», a szende Kimon a körmönfont demagógok, a csapodár Hippias és Cluvia, a lángoló érkesszóló Péter apostol, a vén eretnek megannyi remekül kivitt típus. Legsikerültebbeknek állíthatók azonban a kaczer Helena komorna és az eszkimó, kinek sopánkodó beszédében öntudatlanul annyi megdöbbentő valóság és szarkazmus rejlik a végzet ellen.

Ha végigtekintünk az «Ember tragédiájá»-n, különösen négy hely mutat élénk Faust reminiscenciát. Ezeknek elseje a 10. színben Keppler és tanítványának jelenete, midőn is a mester

keserű szavakkal riasztja ezt vissza a csalfa tudománytól. Göthével Mefisztó Faust palástjába burkolva, mérgezi meg így a tanítvány romlatlan lelkiületét. A londoni vásár s különösen az ékszerek lepergése egészen véve a walpurgis éj hatását tükrözi vissza; továbbá a falanszteri tudós kísérlete, vegyi uton embert készíteni. (A «Faust» 2. részében Wagner, a famulus, elő is állítja Homunculust). Luczifer és Helena beszélgetése, végül (7. szín) tökéletesen párhuzamba helyezhető Mefisztó és Mártha hires kerti dialogjával és mint ilyen, egyedüli részlet a borus jellegű drámai költeményben, hol kómikai elem csillan föl; Madáchnál azonban ez is bizonyos sardonikus izzal elegyedik.

Az «Ember tragédiája» nemcsak maga bámulatos alkotás: létrejövetele is rendkívüli. Hogy egy költő csekély becsű kísérletezések, mondhatni homályban tapogatódzás után miképp emelkedhetik egyenesen ily színvonalra s hogy juthat az azelőtti epigón mindennemű, szemmel kísérhető fejlődés nélkül egy csapással az irodalom óriásainak sorába: szinte megfajthatetlen rejtély.

Irodalmunk még egy ily példát mutathat föl s ez Katona József «Bánk bán»-jával. El kell fogadnunk, hogy e két jelesünkben egyszerre lobogott föl s tört ki az eddiggelé csendes szunnyadó őserő, mely azonban ugyanoly gyorsasággal aludt ki és semmisítette meg magával együtt a költőt is. Mind Katona, mint Madách kiégett vulkánok gyanánt váratlanul költöztek el: amaz, csak egymaga ismerve önértékét; ez viharos, sulyos csapásokban gazdag élet után, rövid ideig élvezve azon dicsőséget, melyet az «Ember tragédiája»-val aratott. Meghalt, de hátrahagyta nagy művét, hogy világitson maga helyett, soha ki nem alvó lánggal.

(Vége.)

VEGYESEK.

Előfizetők a szerkesztőségben. Rendkívül nagy számmal keresték fel a tornaverseny alkalmával vidéki előfizetőink lapunk felelős szerkesztőjét. A tisztelet és ragaszkodás megnyilatkozása volt ez a jóleső elismerés, mert mindenki lelkesedéssel beszélt a kedves «Tanulók Lapjáról», melynek szerkesztőjét személyesen is óhajtották megismerni. A szerkesztő lekötelező szíveséggel fogadta az ő kedves publikumát, barátságosan elbeszélgetett velök s tet-

szett neki, hogy a lap komoly szelleme után itélve középkori, középső, barna, pápaszemes alaknak képzelte egyik másik vidéki tanuló s e helyett a szerkesztőségben egy fiatal, szőke, karsu életvidor férfit találtak, a ki szívesen mutogatta meg nekik a «Tanulók Lapja» szerkesztői helyiségét, feltárta a szerkesztés titkait és barátságosan kérdezősködött mindenről, a mi a kedves előfizetőket érdekelte. Egyik másik látogató emléksorokat, névalírást kért, sőt olyan is volt, a ki azt kívánta, hogy a szerkesztő tegye ki a lapjában az arcképét. Az előbbi kérést szívesen teljesítette szerkesztőnk, az utóbbit megígérni azonban nem volt hajlandó. A látogatók a legkellemesebb benyomásokkal távoztak a szerkesztőségéből s megígérték, hogy a szünetben Budapestre jövő társaikat is felbízattják szerkesztőnk meglátogatására. Ezeknek, ha ugyan lesznek ilyenek, hogy esetleg hiában ne fáradjanak a szerkesztőségbe, tudomásukra hozzuk, hogy június 15-től kezdve szerkesztőnkkel csak csütörtöki napon délután 3—4-ig értekezhetnek, a ki ez időben bárkit szívesen fogad előfizetőink közül.

A szatmár-németi ev. ref. főgymnásiumi ifjuság által 1896. jun. 14-én, d. e. 1/2 11 óra-kor, a gymn. rajztermében tartandó önképzőköri évváró diszgyűlésnek és ezzel kapcsolatos énekvizsgának műsora: Honfi fohász. Előadja gymn. énekkar. Titkári jelentés, tartja Uray Sándor VIII. o. t. Erkel Himnusz. Játszák a zenét tanuló ifjak. «Biadó» Czuczor Gergelytől. Szavalja Szabó Sándor VIII. o. t. Népdalok, éneklí a gymn. énekkar. Mozart «Ave verum» Játszák a zenét tanuló ifjak. «Kakasülön» Gabányi Árpádtól. Szavalja Bornemissza Jenő V. o. t. Ima és dal a hazáért. Jutalnak kiosztása. Induló. Éneklí a gymn. énekkar.

Báró Eötvös József-collegium pályázati hirdetés. A középiskolai tanárjelöltek számára Budapesten felállított Báró Eötvös József-Kollegiumban az 1896/7. tanév elején betöltendő több új állami javadalmazásu helyre pályázat hirdettetik.

A collegiumi tagság lakás, teljes ellátás és évi 100 frt készpénzbeli segély élvezetével jár, mely összegből az egyetemi tanpénz fizetendő. Megjegyzendő azonban, hogy a Collegium tagjai az egyetem részéről a tanpénzfizetést illetőleg a többi egyetemi hallgatókkal egyenlő elbánásban részesülnek, s ha arra érdemesek, a fizetés alól esetleg fölmentetnek.

Ezen helyekre olyan ifjak vétetnek föl, a kik a most végződő tanévvel fejezik be középiskolai

tanulmányaikat s a jövő tanévben lépnek az egyetemre.

A sajátkezüleg irt folyamodványok a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerhez intézendők s f. é. július hó 5-ig a Báró Eötvös József-Collegium igazgatóságához (IX., Csillag-utca 8.) küldendők. A folyamodványhoz mellékelendő az érettségi bizonyítvány, a születési bizonyítvány, a folyamodó vagy szüleinek vagyoni állapotáról szóló hivatalos bizonyítvány, végül a minden testi fogyatkozástól és betegségtől mentességet igazoló orvosi bizonyítvány. A folyamodványban előadandó, hogy az illető jelölt mely szaktárgyakat kívánja választani, továbbá milyen és mily fokú nyelvismeretekkel, vagy pedig egyéb ismeretekkel bír.

A vallás- és közoktatásügyi ministerium meghagyásából: Budapest, 1896 május 27-én

a Báró Eötvös József-Collegium igazgatósága.

Szerkesztői telefon.

Kuu B. Az idén már nem készülnek tablák. Miért nem sietett előjegyeztetni magát a terminusig. R. m. I. mondja András bácsi is. A kérdezett most tette le az érettségi s a tanári pályára fog lépni. Már miért ne járathatná a «Tanulók Lapját» az érettségi után is. Tudtommal egy csendőr s egy kéményseprő is van az előfizetők között, a kik a saját számukra járatják. — **H. K.** A castrum stativum felírás egész correct. — **U. V. S.** A beiratkozás alkalmával minden műgyemteni hallgató kap egy-egy szervezeti szabályzatot. Ha van egy technikus ismerőse, kérjen tőle, vagy ha a nyár folyamán Budapestre jönne szerkesztőségünkben is van egy példány, megtekintheti. Különben is a Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdájából kerül ki mindannyi. — **B. Pál.** Csaba. Erre vonatkozólag talán az igazgató ur adhatna felvilágosítást. — **Fejes Béla.** Reméljük, hogy a vakációban gyakran felkeres bennünket s nem fogja tollát pihentetni. Üdvözlét. — **Grüner R. I.** Nincs. 2. Vége az I. résznek. 3. Nem ismerjük. — **K. N.** Kanizsa. Bartók Lajos nincs még akkora költő, hogy az ő verseinek poetikai fejtegetésével érdemes volna foglalkozni. **K. B.** Majd sorát ejtjük. **Tenner M.** Szeged. Kiallítási jegyet, jóllehet az igazgatóság a megküldést akkor, mikor lapunkban megírtuk, megígérte, még nem kaptunk. A Plasticonba való belépésre jogositó 30 kros tanuló-jegyre az utalványt ingyen megkapja a szerkesztőségben bármikor. Pénzt nem kell beküldenie, mert ha Budapestre jön, a szerkesztőségben ugys megkapja az utalványt ingyen. **B. M.** és **G. K.** «Ezer év ünnepe» és «Az ezredév végén» című verseket azért nem közölhetjük, mert ilyen tárgyú verset már kettőt is közöltünk s azonfelül nem akarjuk megbántani a többi 20 verselőt, a kiknek ily fajta verseit mellőztük. **S. Z.** Baja. A kérdéses fordítást nem közöljük. — **N. P.** Pécs. Adja be folyamodványát a kiállítási igazgatóságához, a hol 1 frt 20 kr. napidij mellett talán fölveszik. — *Több kérdésre a jövő számban.*

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnásiumi tanár.	KIADÓHIVATAL.
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

PIHENJETEK!

(*) Mikor e sorok napvilágot látnak, az ország minden intézetében bezárulnak az iskolák kapui s a szó szoros értelmében vett nagy szünet kezdődik.

Tagadhatatlan, hogy az emberi természetben benn van az a sajátos jóleső érzés, mely valamely munka befejezésekor jelentkezik. Bármilyen legyen is az a munka, melynek végzésére vállalkozunk, ha kész, bizonyos örömmel tölt el bennünket. Többszörösen nagyobb ez az öröm oly munkánál, melynek elvégzése sok időt kíván. Egy év pedig sok idő az emberi életben. A természet négyféle változását kell megérnünk, melyek mindegyike nem csekély ideig tart. Sok baj, váratlan események, talán öröm is vegyül ebben a hosszú időben napjaink egyhangúsága közé, melyek munkakedvünket hol emelik, hol mérséklék.

Éppen ezért kimondhatatlan édes dolog egy iskolai év végére eljutni. A gyermekévek száma egygyel kevesbedik, mert hisz korban mindig előbbre haladunk s mindig közelebb jutunk tanulmányaink végéhez, a hol már a komoly élet kezdődik.

Mily epedve várja ezt az ifjuság! Csak ki, minél előbb ki a középiskolából! S megfogod látni, hogy mikor megvált az intézettől, a melyben nyolcz évig tanultál, bizony fájni

fog a szived arra a gondolatra, hogy neked többé már nincs ott helyed.

Mert hidd el, az egész élet legboldogabb időszaka az, a mit a középiskolában töltünk. Nem kell arra gondolnod, hogy küzdés árán szerezd meg azt, a mit az életben az utolsó munkástól kezdve a legelőkelőbb emberig mindenki úgy hi «kenyér.» Rólad még gondoskodnak, téged mindenki szeret, szereti benned azt, a mit a virágban szeretünk, mikor még bimbó, a gyümölcsben, mikor még rajta van a hamva, szeretik benned az élet zsengejét, a mely még az ó kori áldozatok közt is egyedül az istenek számára volt tartogatva.

Mikor egy évet befejeztél, nincs boldogabb ember náladnál. A vakációzó diák mindenhol szívesen látott és megbecsült vendég. Ritkán lát mogorva arcot, derűs mosoly, őszinte jóakarattal környékezi mindenhol.

S valóban egy dolgot becsülettel végző tanuló igazán ur. Mindenki jóakarattal van iránta, kedvét keresik, mert hiszen tíz hónapi munka után rászolgált a jóakaratra, megérdemli a pihenést. A pihenést, mondom, de nem a tétlenséget.

Ezért mondom én is, hogy pihenjete, gyűjtsetek erőt a reátok váró legközelebbi új munkára!